

European
Commission

Obrazovanje i osposobljavanje do 2020. Pregled rada radnih skupina za ET 2020. u razdoblju 2016. – 2017.

Predgovor

Najbolje radimo kad učimo jedni od drugih te postizemo bolje rezultate kad surađujemo. Radne skupine koje pomažu u provedbi Strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.) ne služe samo kao forum za raspravu i razmjenu najbolje prakse među obrazovnim stručnjacima iz cijele Europe već i kao izvor ideja koje se izravno uključuju u europske obrazovne politike. Najjednostavnije rečeno, riječ je o praktičnoj primjeni inovacija u obrazovanju. Od prvih razgovora o SELFIE-ju, alatu za samovrednovanje koji školama pomaže u prihvaćanju digitalnih tehnologija, do širokog opsega europskog prostora obrazovanja i njegove predanosti pružanju kvalitetnog i uključivog obrazovanja svima, radne skupine za ET 2020. čine više od promišljanja i uspostave dijaloga: one oblikuju politiku, uvode promjene i pomažu u izgradnji pravednih obrazovnih sustava u cijeloj Europi.

Cijelo razdoblje 2016. – 2017. obilježilo je ogromno stručno znanje u području obrazovanja, tematske raznolikosti i dobivenih rezultata. Šest radnih skupina, koje se sastoje od više od 400 stručnjaka iz 28 država članica EU-a i drugih država sudionica, dionika i međunarodnih organizacija, okupilo se kako bi se istaknule prilike i izazovi s kojima se suočavaju obrazovni sustavi, nastavnici i učenici.

Trenutačni ciklus rada (srpanj 2018. – lipanj 2020.) završni je ciklus Okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.). Pri razmišljanju o budućnosti često se isplati prisjetiti prošlosti. Teme kojima se radne skupine bave razvile su se kako bi se bolje uzeli u obzir današnji društveni izazovi, kao što su digitalna transformacija, politike koje izazivaju suprotstavljene reakcije i učestalija pojava ekstremizma te sve veća važnost cjeloživotnog učenja.

Pozivam vas da se nadahnete aktivnostima i dobrom praksom razmijenjenom u razdoblju 2016. – 2017. te vjerujem da ćete i sljedećih godina pokazivati veliko zanimanje za rad radnih skupina za ET 2020.

Tibor Navracsics

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'T. Navracsics', written in a cursive style.

Povjerenik Europske komisije za obrazovanje, kulturu, mlade i sport
siječanj 2019.

Sadržaj

RADNA SKUPINA ZA ŠKOLE	5
RADNA SKUPINA ZA MODERNIZACIJU VISOKOG OBRAZOVANJA	8
RADNA SKUPINA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE: NASTAVNICI I VODITELJI OSPOSOBLJAVANJA UKLJUČENI U UČENJE KROZ RAD / NAUKOVANJE	11
RADNA SKUPINA ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH.....	13
RADNA SKUPINA ZA DIGITALNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE	16
RADNA SKUPINA ZA PROMICANJE GRAĐANSTVA I ZAJEDNIČKIH VRIJEDNOSTI SLOBODE, TOLERANCIJE I NEDISKRIMINACIJE PUTEM OBRAZOVANJA	19

Pregled rada radnih skupina koji je izložen u ovom dokumentu Komisija je sastavila u suradnji s članovima radnih skupina. Te poruke ne odražavaju nužno stavove Komisije ili država članica, nego bi trebale poslužiti kao sažetak glavnih zaključaka proizašlih iz neformalnog rada skupina. U ovom se dokumentu navodi više informacija o tim rezultatima. Namijenjen je oblikovateljima politike i svima koji se zanimaju za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja.

Više informacija o rezultatima radnih skupina dostupno je na:

http://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-working-groups_hr

U radnim skupinama za ET 2020. sudjeluje više od 400 stručnjaka iz uprava država članica i drugih dionika. One su jedan od glavnih instrumenata iz **skupa alata** Strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (**ET 2020.**). Na temelju **uzajamnog učenja i prepoznavanja dobre prakse** one **Europskoj komisiji** pružaju **savjete i stručno znanje** u pripremi zakonodavnih prijedloga i inicijativa politike te podupiru države članice u suočavanju s glavnim izazovima povezanim s njihovim sustavima obrazovanja i osposobljavanja te u radu na zajedničkim prioritetima dogovorenima na europskoj razini. U razdoblju 2016. – 2017. postojalo je **šest radnih skupina za ET 2020.**

Radna skupina za škole bavila se širom temom škola kao učehih organizacija u okviru integriranog sustava učenja. Radna skupina izradila je novi paket vodećih načela i primjera iz suvremene politike, u kojem se ispituju mogućnosti za održivu sustavnu promjenu, posebno u područjima osiguranja kvalitete; kontinuiteta i tranzicija u razvoju učenika; nastavnika i ravnatelja škola te mreža u okviru školskog obrazovanja.

Radna skupina za modernizaciju visokog obrazovanja nastavila je rad na prioritetima utvrđenima u [programu za osuvremenjivanje](#)¹ iz 2011. i [obnovljenom programu za visoko obrazovanje](#) iz 2017.² U radu se uglavnom usredotočila na pravednost, kvalitetu i relevantnost poučavanja i učenja, regionalni razvoj i inovacije te kulturu financiranja, upravljanja i kvalitete. Rezultati njezina rada uključuju internetsku „Zbirku politika u području visokog obrazovanja” i zaključke o politikama proizašle iz njezinih aktivnosti uzajamnog učenja.

Radna skupina za strukovno obrazovanje i osposobljavanje odredila je 12 smjernica za politiku u vezi s četiri teme: i. utvrđivanjem uloga i odgovornosti nastavnika i voditelja osposobljavanja u sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; ii. jačanjem profesionalnog razvoja nastavnika i voditelja osposobljavanja; iii. pripremanjem nastavnika i voditelja osposobljavanja za ključne izazove te iv. poticanjem suradnje kojom će se podupirati rad nastavnika i voditelja osposobljavanja.

Radna skupina izradila je i animirani videozapis i infografiku kojima promiče svoj rad.

Radna skupina za obrazovanje odraslih na temelju aktivnosti uzajamnog učenja razradila je ključne poruke i preporuke politike u cilju povećanja vještina osnovne i srednje razine kad je riječ o odraslim osobama. Radna skupina sastavila je i popis nacionalnih politika o obrazovanju odraslih na radnome mjestu, koji obuhvaća usporedive informacije na razini zemlje i u kojem su utvrđeni zanimljivi pristupi politici specifični za pojedinu zemlju.

Radna skupina za digitalne vještine i kompetencije posvetila je velik dio svojeg rada digitalnoj pedagogiji, cjelovitom pristupu digitalizaciji u obrazovanju te stručnom usavršavanju nastavnika u pogledu digitalnog obrazovanja i digitalnih kompetencija. Svojim je aktivnostima doprinijela i tekućem radu na alatu SELFIE, akcijskom planu za digitalno obrazovanje i konferenciji „Obrazovanjem do stvaranja: od digitalnih potrošača do digitalnih stvaratelja”, koju je organiziralo bugarsko predsjedništvo

¹ Osvremenjivanje visokog obrazovanja u EU-u – COM(2011) 567.

² Komunikacija o obnovljenom programu EU-a za visoko obrazovanje – COM(2017) 247.

Vijeća Europske unije.

Radna skupina za promicanje građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, tolerancije i nediskriminacije putem obrazovanja usmjerila se na četiri teme iz Pariške deklaracije iz 2015. (tj. kritičko mišljenje i medijsku pismenost, društvene i građanske kompetencije, obrazovanje učenika u nepovoljnom položaju i međukulturni dijalog). Pridonijela je izradi internetske zbirke dobre prakse u području obrazovanja i osposobljavanja; sastavnice za okvir politike i stručno znanje izravno su primijenjeni u Preporuci Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja iz 2018.

RADNA SKUPINA ZA ŠKOLE

Cilj je te radne skupine pomoći zemljama u poboljšavanju školskog obrazovanja promicanjem razvoja politika putem uzajamnog učenja i razmjene dobre prakse.

Radna skupina, među ostalim, bavila se sljedećim ključnim temama:

- **upravljanjem školskim obrazovanjem** i načinima na koje se sustavi mogu nositi s ozbiljnim problemima u pogledu kvalitete i pravednosti kako bi se ostvarili bolji ishodi učenja za sve mlade
- promicanjem ideje **škola kao učećih organizacija u okviru školskog obrazovanja kao integriranog sustava učenja** utemeljenog na uvjerenju da oblikovatelji politika i drugi dionici mogu bolje surađivati na ostvarenju zajedničkih ciljeva i pozitivnih promjena na temelju dokaza, promišljanja i dijeljenja prakse te ujedno osiguravati ostavštinu za reformu politike.

Glavni su rezultati te radne skupine sljedeći:

- novi paket vodećih načela i primjera iz aktualne politike u kojima se ispituju mogućnosti za održivu sustavnu promjenu, posebno u područjima **osiguranja kvalitete; kontinuiteta i tranzicija u razvoju učenika; nastavnika i ravnatelja škola te mreža** u okviru školskog obrazovanja.

Više pojedinosti

Promicanje veće kvalitete putem održivih inovacija i uključivanja

Europski ministri obrazovanja istaknuli su 2017. koliko su suvremeni pristupi poučavanju, učenju i upravljanju sustavima školskog obrazovanja potrebni kako bi se školama pomoglo da odgovore na promjenjive obrazovne potrebne učenika, društva i tržišta rada. Radnoj skupini za škole u okviru ET 2020. (2016. – 2018.) dodijeljen je mandat za razvoj ideja te razmjenu politika i prakse država članica EU-a koje im pomažu u rješavanju problema u školskom obrazovanju promicanjem bolje kvalitete putem održivih inovacija i uključivosti.

Cilj je radne skupine podupirati države članice u povećanju kapaciteta školskog obrazovanja za sustavne i održive promjene. Radna skupina iznijela je viziju za sustave školskog obrazovanja koja može doprinijeti utvrđivanju zajedničkih vrijednosti u europskom prostoru obrazovanja. Zbog postupka uzajamnog učenja na kojem se taj rad temelji ta je vizija relevantna za sve zemlje i primjenjiva na sve obrazovne sustave, pri čemu se ujedno prepoznaje njihova raznolikost i izuzetna složenost.

U radu se usredotočilo na četiri ključna područja upravljanja (kako je opisano u tematskim izvješćima na sljedećoj stranici), pri čemu su utvrđena vodeća načela za razvoj politike u kontekstu novijih istraživanja i promjenjivog okruženja školskog obrazovanja. To je dodatno pojašnjeno konkretnim primjerima iz zemalja kako bi se

kritički razmotrio način na koji su različiti pristupi provedeni u praksi i s kojim rezultatima.

Glavne su ideje sažete u završnom izvješću pod naslovom „**Europske ideje za bolje učenje: upravljanje sustavima školskog obrazovanja**“, u kojem je opisan sveobuhvatan pristup upravljanju kojem bi sustavi školskog obrazovanja trebali težiti. U njemu se pojašnjava i ideja *škola kao učećih organizacija* u okviru *školskog obrazovanja kao integriranog sustava učenja*. Takvo shvaćanje upravljanja te s njim povezani izazovi i prilike izraženi su u sljedećim točkama koje bi oblikovatelji politika mogli razmotriti.

Ključne poruke u pogledu politike

- **Jasna vizija kvalitete** u obrazovanju sa **zajedničkim vrijednostima** u pogledu razvoja škole, nastavnika i učenika.
- Pristup odlučivanju usmjeren na učenika kako bi se stvorila **vrijedna iskustva povezana s učenjem** te **okruženja** koja pridonose cjelovitom razvoju djeteta.
- **Suradnički** postupci donošenja odluka koji se temelje na povjerenju i uključuju poduprt dijalog mnogih dionika na svim razinama sustava te potiču **osjećaj vlastite odgovornosti i dužnosti**.
- Razvoj škola kao **učećih** organizacija koje podupiru djelotvorno donošenje odluka te postaju okvir za postupak istraživanja i **trajnog razvoja** na lokalnoj razini.
- Politike kojima se podupiru izrazito **kompetentne i pouzdane zajednice stručnjaka**, u kojima su nastavnici i ravnatelji škola prepoznati kao ključni pokretači promjena, kojima se promiču zajedničko vodstvo, suradnja i inovacije te u okviru kojih se ulaže u izgradnju kapaciteta koji će potaknuti njihov daljnji razvoj kako bi se osigurala visoka **kvaliteta poučavanja i učenja**.
- Stvaranje i upotreba različitih **vrsta podataka** u različitim dijelovima sustava, koji mogu doprinijeti boljem prepoznavanju prednosti i područja u kojima su potrebna poboljšanja.
- Oblikovanje **pravodobnih** politika, kojima se izravno odgovara na razvoj potreba u cijelom sustavu, čija je provedba usmjerena i odgovarajućeg trajanja te koje su usklađene s drugim postojećim politikama, kako bi promjene bile održive i prilagođene.

U završnom se izvješću objedinjuju i četiri tematska izvješća iz sljedećih područja:

1. **osiguranje kvalitete za razvoj škola:** načini za poboljšanje interakcije vanjskih i unutarnjih mehanizama (tj. alata i postupaka) škola;
2. **kontinuitet i tranzicije u razvoju učenika:** načini za osiguranje dostatne fleksibilnosti načina učenja te uvjeti za pružanje odgovarajućih smjernica i potpore;
3. **nastavnici i ravnatelji u školama kao učećim organizacijama:** politike kojima se promiču i podupiru suradnja među nastavnicima, autonomija i podijeljeno vodstvo u okviru stručnih obrazovnih zajednica;

4. mreže za učenje i razvoj u svim sustavima školskog obrazovanja: bolje razumijevanje svrhe i prirode mreža za inovaciju i provedbu te sudjelovanje dionika s više razina.

Ako želite znati više

Cijeli paket rezultata, uključujući kratki videozapis, dostupan je na

<https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/governance-of-school-edu.htm>

RADNA SKUPINA ZA MODERNIZACIJU VISOKOG OBRAZOVANJA

Cilj je predmetne radne skupine nastaviti rad na prioritetima utvrđenima u [programu za osuvremenjivanje](#)³ iz 2011. i [obnovljenom programu za visoko obrazovanje](#) iz 2017. te preispitati te prioritete.⁴ Teme koje ta radna skupina razmatra u skladu su s njezinim prvotnim mandatom. U Komunikaciji o obnovljenom programu EU-a za visoko obrazovanje i [Preporuci Vijeća o praćenju osoba s diplomom](#)⁵ uzeti su u obzir rezultati aktivnosti radne skupine i njezinih prethodnika od 2012.

Radna se skupina, među ostalim, bavila sljedećim ključnim temama:

- pravednost, kvaliteta i relevantnost nastave i učenja
- regionalni razvoj i inovacije
- financiranje, upravljanje i kultura kvalitete.

Glavni su rezultati te radne skupine sljedeći:

- internetska „Zbirka politika u području visokog obrazovanja“ u kojoj se ističe napredak u nacionalnim sustavima visokog obrazovanja
- zaključci o politikama proizašli iz aktivnosti uzajamnog učenja.

Više pojedinosti

Pravednost, kvaliteta i relevantnost poučavanja i učenja

S obzirom na brze promjene u društvu i svijetu rada radna skupina usmjerila se na pravednost, kvalitetu i relevantnost visokog obrazovanja, uključujući učenje i poučavanje te skupove vještina koje su studentima potrebne. Na temelju prethodnog rada u vezi s pristupom i završnosti studija radna skupina istražila je niz aspekata u području poučavanja i učenja.

Radna skupina je istaknula da se sustavi visokog obrazovanja trebaju prilagoditi novim okolnostima te zemlje i njihova visoka učilišta treba poticati da pripremaju studente za promjenjiva tržišta rada i aktivno građanstvo u raznolikijim i mobilnijim digitalnim globalnim društvima, u kojima postoji velika potražnja za osobama s diplomom koje imaju profil vještina „u obliku slova T“, što znači da posjeduju dubinsko razumijevanje konkretnog područja i imaju razvijene transverzalne vještine.

Ključne poruke u pogledu politike

- U sustavima visokog obrazovanja treba osigurati da studenti koji započinju visoko obrazovanje, u njemu sudjeluju i završavaju ga budu odraz raznolikosti i sastava društva ukupnog stanovništva, uključujući nedavno pristigle migrante. Time je naglašena potreba za suradnjom u cijelom obrazovnom sustavu i s vanjskim dionicima.
- Politike upisa novih studenata trebale bi biti takve da se prilika pruži učenicima različitog podrijetla. Tijela mogu visokim učilištima pomoći u promicanju pravednosti

³ Osuvremenjivanje visokog obrazovanja u EU-u – COM(2011) 567.

⁴ Komunikacija o obnovljenom programu EU-a za visoko obrazovanje – COM(2017) 247.

⁵ Preporuka Vijeća o praćenju osoba s diplomom – COM(2017) 249.

pristupa (putovi, alternativni oblici pristupa i lokalna partnerstva) tako što će razviti strategije i poticaje te pratiti napredak i procjenjivati učinke.

– Akademska, društvena i financijska potpora u kombinaciji s praćenjem napretka studenata i poticajnom ranom intervencijom od presudne su važnosti za bolju završnost visokog obrazovanja.

– Uspješne strategije usmjeravaju se na učenje prilagođeno studentima te produbljivanje iskustva i poboljšanje ishoda učenja studenata povezivanjem visokog obrazovanja s vanjskim svijetom i pripremom angažiranih građana.

– Za poboljšanje učenja i poučavanja od presudne je važnosti nastavnicima omogućiti razvoj pedagoških vještina tijekom cijele karijere te povećati ravnopravnost istraživanja i poučavanja. Za priznavanje i nagrađivanje kvalitetnog poučavanja potrebne su reforme u pogledu raspodjele radnog opterećenja i vremena, sustava nagrađivanja i formalnog priznavanja važnosti poučavanja.

Regionalni razvoj i inovacije

U kontekstu sve većih očekivanja da će visoka učilišta pokretati socioekonomski razvoj te kako bi se dokazala njihova opća vrijednost, doprinos i korist za gospodarstvo i društvo, radna skupina istražila je kakva je njihova razvojna i inovacijska uloga na različitim razinama i kako se ona razlikuje ovisno o lokalnom ili nacionalnom kontekstu, okvirima politike te institucijskom kapacitetu i vodstvu. Iskorištavanjem pametne specijalizacije te drugih relevantnih strategija i izvora financiranja, tijela mogu poticati visoka učilišta i dionike na određivanje zajedničkih prioriteta i rad na njihovu ostvarenju tako da se istraživanje, razvoj i inovacije usklade s pružanjem obrazovanja kako bi se uzele u obzir potrebe i prilike njihovih regija.

Ključne poruke u pogledu politike

– Kako bi visoka učilišta i njihove regije bile konkurentne na svjetskoj razini, potrebno je podupirati lokalne i regionalne inovacije suradnjom među visokim učilištima, javnim tijelima, lokalnim poduzećima i civilnim društvom.

– Tijela mogu unaprijediti dugoročnu predanost i odgovornost visokih učilišta u pogledu regionalnog djelovanja tako što će poticati doprinos visokih učilišta oblikovanju i provedbi regionalnih i urbanih strategija s pomoću različitih alata, kao što su ugovori o uspješnosti.

– U okviru sustavnog pristupa, razvojem sveobuhvatne vizije i strategije za ulogu visokih učilišta u regionalnom razvoju i inovacijama može se osigurati dosljednost među resorima nacionalnih vlada (obrazovanje, istraživanje, razvoj i inovacije, industrija, regionalni razvoj) usklađivanjem prioriteta, resursa i strategija u području regionalnog razvoja i inovacija.

Mobilnost između visokih učilišta i poslodavaca (javnih, privatnih, iz civilnog društva) učinkovit je alat za razmjenu znanja i inovacija s organizacijama iz područja industrije i drugim organizacijama te može uključivati razne razine. Industrijska udruženja i gospodarske komore mogu pomoći u formuliranju potreba malih i srednjih poduzeća, koja prevladavaju u većini regionalnih gospodarstava.

– Upotrebom grada/regije kao laboratorija za angažiranje studenata u zajednici i učenje kroz rad može se pomoći u razvoju građanstva i drugih vještina 21. stoljeća, studenti se mogu integrirati u lokalnu zajednicu, mogu se riješiti stvarni problemi zajednice te se učilištu može pomoći u prepoznavanju i priznavanju angažmana studenata u zajednici.

Održivo ulaganje u visoko obrazovanje te upravljanje i kultura kvalitete u visokom obrazovanju

U skladu s obnovljenim programom EU-a za visoko obrazovanje radna skupina istražila je napredak u kulturi kvalitete u visokom obrazovanju i prepoznala da treba riješiti četiri problema: razliku i nesukladnost između ponude i potražnje vještina, razliku u vezi s mogućnostima pristupa visokom obrazovanju i završnosti studija, razliku među regijama u pogledu inovacija i razvoja te nedostatke u pogledu financiranja visokih učilišta i upravljanja njima. Radna skupina zaključila je da tijela visokog obrazovanja i visoka učilišta moraju unaprijediti kulturu kvalitete do razine koja premašuje formalizirane mjere osiguranja kvalitete te ocijeniti djelotvornost politika na nacionalnoj i institucijskoj razini, uključujući poticaje, financiranje, propise i druge politike.

Ključne poruke u pogledu politike

– Iako su za unapređenje i kulturu kvalitete odgovorni visoka učilišta i zajednica visokog obrazovanja, tijela mogu unaprijediti kulturu kvalitete s pomoću instrumenata kao što su ugovori o uspješnosti i financiranje na temelju uspješnosti. Jednostavne i dobro osmišljene mjere osiguranja kvalitete mogu, uz financiranje i upravljanje, biti važni čimbenici koji omogućuju reforme visokog obrazovanja.

– Tijela mogu poticati ustanove na zauzimanje strateškog pristupa kulturi kvalitete sponzoriranjem nacionalnog foruma za stalni dijalog između vlade, visokih učilišta i dionika.

– Iz iskustva različitih ustanova vidljiva je potreba da se postigne ravnoteža između odgovornosti i institucijske autonomije tako što će se obveze izvješćivanja svesti na nužni minimum, upotrebljavati mehanizmi izvješćivanja kojima se uzimaju u obzir promjenjive potrebe ustanova te izbjegavati praćenje koje se temelji samo na pokazateljima koji su po prirodi retrospektivni i kojima se umjesto potencijala ustanove mjere njezini prethodni rezultati.

Ako želite znati više

[Obnovljeno područje visokog obrazovanja](#)

[Preporuka Vijeća o praćenju osoba s diplomom](#)

RADNA SKUPINA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSBLJAVANJE: NASTAVNICI I VODITELJI OSPOSBLJAVANJA UKLJUČENI U UČENJE KROZ RAD / NAUKOVANJE

Cilj je predmetne radne skupine pružiti smjernice za politike kako bi se oblikovateljima politika i dionicima pomoglo u osmišljavanju politika i prakse zahvaljujući kojima će nastavnici i voditelji osposobljavanja moći ostvariti svoj puni potencijal te pridonositi poboljšanju naukovanja i učenja kroz rad.

Radna se skupina, među ostalim, bavila sljedećim ključnim temama:

- utvrđivanje uloga i odgovornosti nastavnika i voditelja osposobljavanja u sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- jačanje profesionalnog razvoja nastavnika i voditelja osposobljavanja
- pripremanje nastavnika i voditelja osposobljavanja za ključne izazove
- poticanje suradnje kojom će se podupirati rad nastavnika i voditelja osposobljavanja.

Glavni su rezultati te radne skupine sljedeći:

- dokument na internetu u kojem je predstavljeno 12 smjernica za politiku podijeljenih u četiri skupine prema načinu pružanja potpore nastavnicima i voditeljima osposobljavanja u kontekstu učenja kroz rad (tiskana i elektronička verzija)
- animirani videozapis kojim se promiče rad radne skupine u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- infografika prevedena na sve jezike (tiskana i elektronička verzija).

Više pojedinosti

Učenje kroz rad i trajni profesionalni razvoj

Kontekst povezan s važnošću učenja kroz rad i trajnog profesionalnog razvoja europski ministri obrazovanja dogovorili su u Zaključcima iz Rige o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju iz 2015. Zaključci uključuju i „srednjoročne rezultate“ (tj. rezultate za razdoblje 2015. – 2020.), od kojih se dva posebno odnose na tematsko područje predmetne radne skupine:

„S ciljem razvoja kvalitetnih i za tržište rada relevantnih strukovnih vještina i kvalifikacija utemeljenih na pristupu ishoda učenja:

1. promicati učenje kroz rad u svim oblicima, pri čemu se posebna pažnja pridaje naukovanju, uključivanjem socijalnih partnera, trgovačkih društava, komora i pružatelja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te poticanjem inovacija i poduzetništva.

U potporu uspješnoj provedbi reformi te radi povećanja ukupne kvalitete i djelotvornosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja:

2. uvesti sustavne pristupe početnom i trajnom profesionalnom razvoju nastavnika, voditelja i mentora u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u školskom i poslovnom okruženju te prilike za takav razvoj.“

Opći je cilj osigurati da nastavnici i voditelji osposobljavanja mogu učenicima pomoći u razvoju vještina i stavova potrebnih za zaposlenje, u skladu s pokušajima osuvremenjivanja iz Novog programa vještina za Europu.

Konačni dokument radne skupine za razdoblje 2016. – 2018. temelji se na radu prethodne radne skupine za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (2014. – 2016.) u okviru radnih skupina za ET 2020., koja je utvrdila 20 vodećih načela za naukovanje uz visoku razinu uspješnosti i učenje kroz rad. Radna skupina ta je vodeća načela ispitala sa stajališta nastavnika i voditelja osposobljavanja.

Ključne poruke u pogledu politike

- **Utvrđivanje uloga i odgovornosti** nastavnika i voditelja osposobljavanja u sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te potrebe za pojašnjenjem uloge nastavnika i voditelja osposobljavanja i načina na koji bi se njihove uloge trebale uključiti u regulatorne okvire.
- **Jačanje profesionalnog razvoja** nastavnika i voditelja osposobljavanja te isticanje važnosti stvaranja poticaja kojima bi se osiguralo ulaganje u njihov profesionalni razvoj, uzimajući u obzir različite potrebe svake uloge.
- **Pripremanje nastavnika i voditelja osposobljavanja** za ključne izazove te promišljanje o načinu na koji bi im se moglo pomoći u izvršavanju velikog broja uloga koje imaju uz nastavu i osposobljavanje (tj. u pogledu kurikuluma, ocjenjivanja ishoda učenja, inovacija, digitalizacije, pružanja potpore učenicima u nepovoljnom položaju te pomaganja naučnicima da pronađu nove prilike).
- **Poticanje suradnje** kojom će se podupirati rad nastavnika i voditelja osposobljavanja, pri čemu bi trebalo uzimati u obzir da se suradnja odvija na svim razinama u okviru sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja iskorištavanjem dostupnog stručnog znanja i resursa.

Ako želite znati više

[Teachers and Trainers Matter. How to support them in high-performance apprenticeships and work-based learning \(Važnost nastavnika i voditelja osposobljavanja – Kako ih podupirati u naukovanju uz visoku razinu uspješnosti i učenju kroz rad\).](#)

RADNA SKUPINA ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH

Cilj je predmetne radne skupine razviti smjernice za politike o obrazovanju odraslih kako bi svi imali priliku razviti bolje i relevantnije vještine.

Radna se skupina, među ostalim, bavi sljedećim ključnim temama:

- **odrasli s niskom razinom osnovnih vještina** – to mogu biti radnici koji imaju visoku razinu vještina u okviru svoje struke, no nedostaju im čvrsti temelji u pogledu pismenosti, računanja i digitalnih vještina, zbog čega imaju ograničene mogućnosti za sudjelovanje u učenju na radnome mjestu i drugdje
- **odrasli sa srednjom razinom vještina** – riječ je o odraslim osobama kojima je potrebno usavršavanje kako bi udovoljile zahtjevima promjenjivih profila poslova u suvremenom poslovnom životu, a mogu uključivati i osobe s niskom razinom digitalnih ili organizacijskih vještina koje ometaju njihov napredak u zaposlenju i ostvarenju većeg dohotka.

Glavni su rezultati te radne skupine sljedeći:

- **popis nacionalnih politika o obrazovanju odraslih na radnome mjestu**, koji obuhvaća usporedive informacije o obrazovanju odraslih na radnome mjestu na razini zemlje i u kojem su utvrđeni zanimljivi pristupi politici specifični za pojedinu zemlju; u njemu je opisan kontekst politike s obzirom na dostupnost informacija, okvire politika, institucijske okvire te sažetke politika i programa
- **izvješća o trima aktivnostima uzajamnog učenja** usmjerenima na usporedbu politika iz nekoliko zemalja povezanih sa stjecanjem osnovnih vještina (pismenost, računanje i digitalne vještine) na radnome mjestu, politika povezanih sa stjecanjem srednje razine vještina za odrasle osobe na radnome mjestu te politika kojima se osigurava da se učenjem na radnome mjestu stječu vještine potrebne poslodavcima i zaposlenicima
- **završno izvješće radne skupine**, u kojem je prikupljena dobra praksa u pogledu politike iz cijele Europe kako bi se dionike potaknulo da daju svoj doprinos učenju na radnome mjestu tijekom cjelokupnog radnog vijeka.

Više pojedinosti

Budućnost rada i odgovarajuće vještine

„Vrste vještina potrebnih na tržištu rada brzo se mijenjaju pa će radnici morati sudjelovati u aktivnostima cjeloživotnog učenja ako žele imati karijeru koja ih ispunjuje i zadovoljava.”⁶

---

⁶ Svjetski gospodarski forum, „Insight Report: Towards a Reskilling Revolution. A Future of Jobs for All”, 2018.

U današnjem svijetu koji se brzo mijenja svaka zemlja mora biti sigurna da njezina **radna snaga raspolaže odgovarajućim vještinama za tržište rada**, svaki poslodavac mora se pobrinuti za to da njegovi zaposlenici imaju odgovarajući skup vještina kako bi se zadržala konkurentnost, a svaka odrasla osoba mora redovito unapređivati i proširivati svoje vještine kako bi i dalje bila zapošljiva te kako bi mogla u potpunosti sudjelovati u društvu.

Važan doprinos obrazovanja odraslih na radnome mjestu odražava se na sljedeće načine:

1. odrasle osobe mogu na pristupačan i zanimljiv način održavati i unapređivati znanje i vještine potrebne za poslovni i privatni život;
2. poslodavci se mogu djelotvorno i učinkovito pobrinuti za to da njihovi zaposlenici raspolažu modernim vještinama, mogu motivirati svoju radnu snagu te je lakše zadržati i povećati konkurentnost;
3. države članice ekonomično i ciljano mogu povećati svoju produktivnost i broj inovacija, postati modernije, održati konkurentnost i stope zaposlenosti te povećati opće razine vještina;
4. obrazovanjem odraslih podupiru se socijalna i ekonomska (re)integracija ranjivih skupina, uključivanje, socijalna kohezija i jednakost;
5. obrazovanje odraslih ispunjava potrebe pojedinaca, poslodavaca i društva da budu prilagodljiviji kako bi bili spremniji na buduće potrebe za vještinama, čime se ublažava predviđeno pomanjkanje vještina;
6. njime se poboljšava cjeloživotna zapošljivost odraslih osoba.

Kako promicati obrazovanje odraslih na radnome mjestu?

Za sve odrasle osobe učenje na radnome mjestu moglo bi biti **alternativan način stjecanja boljih ili relevantnijih vještina kako bi se mogle bolje nositi** s novim izazovima povezanim sa sveprisutnim trendovima automatizacije, digitalizacije i globalizacije. Budući da odrasli mnogo vremena provode na radnome mjestu, ono je važno okruženje za učenje; ondje ne razvijaju samo vještine povezane s poslom nego i osnovne i transverzalne kompetencije zbog kojih postaju otporniji na promjene u karijeri i životu.

Ne postoji jedinstveni recept za promicanje i razvoj obrazovanja odraslih na radnome mjestu. Ono je obuhvaćeno različitim vrstama politika s različitim ciljevima. Svaki je nacionalni kontekst drukčiji: postoje razlike u načinu na koji su nadležnosti podijeljene među pružateljima obrazovnih usluga, poslodavcima i zaposlenicima ili u tome tko financira obrazovanje odraslih na radnome mjestu. Osim toga, zemlje imaju različite potrebe: pitanje je postoji li potreba za (neformalnim) učenjem radi usavršavanja ili učenjem kojim se stječe formalna kvalifikacija, postoje li posebne ciljane skupine s konkretnim potrebama u pogledu vještina odnosno postoji li potreba za općenito pristupačnom mogućnošću učenja na radnome mjestu.

S obzirom na te razlike učenjem se vještine mogu poboljšati na različite načine: učenje mogu osigurati poslodavci, pružatelji stručnog usavršavanja ili zaposlenici (polaznici) izravno ili putem neizravnih pristupnih točaka (npr. socijalnih službi, službi za profesionalno usmjeravanje itd.). Za svaki je način potrebna jedinstvena kombinacija instrumenata politike koji mogu i obvezivati (poput obveza koje proizlaze iz zakonodavstva) i motivirati (poput poticaja). Ostali instrumenti politike mogu se temeljiti na neobvezujućim mjerama, poput komunikacijskih strategija i promidžbe, ili strožim specifičnim mjerama, kao što su mehanizmi za osiguranje kvalitete pružatelja stručnog usavršavanja. Kombinacija politika uvelike ovisi o nacionalnom kontekstu, podjeli nadležnosti među glavnim dionicima te ulozi vlade u tom području politike.

Ključne poruke u pogledu politike

Obrazovanje odraslih na radnome mjestu koje odgovara potrebama pojedinaca, poslodavaca i društva mora postati prioritet u okviru politika. Za to su potrebni:

- ozbiljna dugoročna predanost svih dionika
- pravedni sustavi sufinanciranja koji su dugoročno održivi
- djelotvorna koordinacija dionika
- djelotvorni sustavi za prilagođavanje obrazovanja promjenjivim potrebama tržišta rada...
- ...i potrebama odraslih polaznika
- odgovarajući mehanizmi za osiguravanje kvalitete i
- jasni mehanizmi upravljanja, uključujući redovito praćenje i evaluaciju.

Ako želite znati više

[Promicanje obrazovanja odraslih na radnome mjestu – Završno izvješće radne skupine za obrazovanje odraslih u razdoblju 2016. – 2018. u okviru radnih skupina za ET 2020.](#)

RADNA SKUPINA ZA DIGITALNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

Cilj je predmetne radne skupine sagledati razvoj digitalnih vještina i kompetencija na svim razinama i stupnjevima učenja usmjeravajući se na potencijal i izazove povezane s upotrebom digitalne tehnologije u obrazovanju.

Radna se skupina, među ostalim, bavila sljedećim ključnim temama:

- digitalna pedagogija
- cjelovit pristup digitalizaciji u obrazovanju
- stručno usavršavanje nastavnika u pogledu digitalnog obrazovanja i digitalnih kompetencija nastavnika.

Glavni su rezultati te radne skupine sljedeći:

- **ključne poruke** sastavljene nakon svake aktivnosti uzajamnog učenja i usmjerene na konkretnu temu
- prve rasprave o konceptu alata **SELFIE** (alat za samovrednovanje za digitalno kompetentne škole; pilot-projekt pokrenut je 2017., a alat će se u svim državama članicama početi primjenjivati na jesen 2018.)
- doprinos **akcijskom planu za digitalno obrazovanje** koji je Europska komisija pokrenula u siječnju 2018.
- radna skupina pružila je važan doprinos **okviru digitalne kompetencije za nastavno osoblje (DigCompEdu)** i utvrdila što digitalna kompetencija znači za nastavno osoblje
- konferencija „**Obrazovanjem do stvaranja: od digitalnih potrošača do digitalnih stvaratelja**“, koju je organiziralo bugarsko predsjedništvo Vijeća Europske unije (održana u Sofiji u travnju 2018.), bila je potaknuta radom radne skupine.

Više pojedinosti

Poticanje primjene digitalne pedagogije

U kontekstu povećanja digitalizacije i integracije digitalnih alata u obrazovanje, od velike je važnosti poticati **digitalnu pedagogiju** umjesto da se u učionici samo upotrebljavaju digitalni alati. Uspješne strategije ne svode se samo na digitalnu opremu nego su **usmjerene na poboljšanje obrazovnog iskustva i ishoda učenja**. Ciljevi i prioriteti učenja trebali bi biti glavni čimbenici pri odabiru digitalnih tehnologija i alata. Konkretno, uspješne strategije upućuju na primjerenu upotrebu digitalnih tehnologija, koje se smatra sredstvom za inovaciju i poboljšanje kvalitetnog obrazovanja.

Ključne poruke u pogledu politike

- Upotreba digitalnih uređaja trebala bi služiti kao potpora **suradničkom učenju, uzajamnom učenju i razmjeni povratnih informacija među suradnicima te jačanju međuljudskih socijalnih vještina i socijalnih vještina na internetu.**

- Potrebno je ostvariti napredak **u praćenju učinka digitalizacije** na iskustvo učenika ili ishode učenja, na primjer provedbom istraživanja među učenicima.
- Digitalno vrednovanje ne bi trebalo smatrati samo alatom za oblikovanje i ocjenu vrednovanja kojim se štede vrijeme i novac nego načinom za prelazak s kurikuluma usmjerenog na znanje na **kurikulum usmjeren na kompetencije**. Ono je dobra prilika za personalizaciju i prilagodbu vrednovanja i osigurava veliko područje primjene za formativno vrednovanje.
- Djelotvorni digitalni resursi i e-udžbenici razlikuju se od tradicionalnih udžbenika po tome što pružaju mogućnost interaktivnog i personaliziranog učenja, čime se omogućuju **individualizacija i diferencijacija** nastave. Otvoreni obrazovni resursi i besplatni resursi omogućuju jednostavan pristup materijalima za učenike iz svih socioekonomskih sredina.
- **Analitika učenja** ima velik potencijal za poboljšanje kvalitete poučavanja i učenja.

Promicanje **cjelovitog** pristupa **s više dionika**

U okviru sastanaka radne skupine **cjeloviti pristup s više dionika** utvrđen je kao ključni pokretač razvoja digitalnog obrazovanja. **Bliska suradnja među svim uključenim stranama** važna je na institucijskoj razini jer ravnatelji škola, nastavnici i učenici sudjeluju u stvaranju digitalno kompetentne ustanove. Ona je vrlo važna i na strukturnoj razini jer suradnja oblikovatelja politike, lokalnih i regionalnih tijela, privatnog sektora i nevladinih organizacija koristi cijelom društvu. Partnerstva s više dionika mogu biti iznimno uspješna jer različiti partneri mogu svojim vještinama, iskustvom i znanjem pridonijeti ekosustavu partnerstava.

Ključne poruke u pogledu politike

- S institucijskog stajališta ključno je uspostaviti cjelovit **pristup na razini cijele ustanove** za upotrebu digitalne tehnologije i razvoj digitalnih vještina i kompetencija. Postoji velika potreba za potporom i predanošću ravnatelja škola, nastavnika i učenika kako bi svaka ustanova mogla pratiti digitalnu transformaciju i postati doista digitalna na odgovarajući način.
- Najbolja praksa u pogledu integracije digitalnih uređaja u obrazovanje često proizlazi iz kombinacije pristupa **„odozgo prema dolje”** i **„odozdo prema gore”**, što znači da je od samog početka uključena cijela zajednica – obrazovna tijela, nastavnici, ravnatelji škola, roditelji i učenici.
- Suradnja **formalnog i neformalnog** obrazovanja iznimno je važna, a čvršće poveznice pridonijele bi svakom od tih oblika obrazovanja. Granice između njih sve su manje jasne. Očit su primjer satovi programiranja i računalnog razmišljanja, koji se često održavaju u međuprostoru formalnih i neformalnih organizacija, čime se uzimaju u obzir potrebe i interesi učenika u školama i pri izvanškolskim aktivnostima.
- Uklanjanje nedostatka digitalnih vještina i jačanje digitalnih kompetencija od koristi su za cijelo društvo. Za to je potreban **ekosustav partnerstava** između formalnog i neformalnog obrazovanja, vlada, industrije, civilnog društva i skupina lokalne zajednice.
- **Suradnja s industrijom** podrazumijeva prilike i izazove. Industrija doista osigurava materijale i sadržaj, ali praksa utemeljena na poslovanju, kao što je promidžba marke, ne primjenjuje se na obrazovanje i ne bi je trebalo zanemariti. Suradnju s industrijom moguće je ostvariti, na primjer, i putem mentorstva i stručne prakse.
- Međutim, i dalje se čini da uključivanje svih dionika predstavlja **izazov** i potrebno je dodatno na tome poraditi.

Važnost stručnog usavršavanja nastavnika

U kontekstu digitalnih vještina i kompetencija **stručno usavršavanje nastavnika** tema je od iznimne važnosti za tu skupinu. Nastavnici su ključan pokretač pedagoških promjena i prirodno je usmjeriti se na njih pri razmatranju poučavanja s pomoću tehnologije. Nastavnicima su potrebni potpora i stručno usavršavanje u pogledu prilika i izazova koje sa sobom donosi odgovarajuća integracija digitalnih tehnologija za poučavanje i učenje. Nastavnicima je stručno usavršavanje potrebno u pogledu digitalne pedagogije i konkretnih digitalnih kompetencija.

Ključne poruke u pogledu politike

- Nastavnicima bi trebalo pružiti potporu u razvoju digitalnih kompetencija u okviru **početnog stručnog usavršavanja i trajnog profesionalnog razvoja**.
- **Digitalni alati i nova pedagogija** moraju biti sastavni dio stručnog usavršavanja nastavnika. Inovativnu praksu trebalo bi dijeliti i poticati, a otvoreni internetski tečajevi (MOOC), *online* učenje i kombinirani modeli učenja dobra su prilika za osiguranje trajnog profesionalnog razvoja.
- Tijela i ustanove prioritetom trebaju smatrati **fleksibilne pristupe** stručnom usavršavanju nastavnika koji umjesto jedinstvenih rješenja omogućuju odgovore prilagođene kontekstu i struci.
- Iako je većina nastavnika spremna učiti i usavršavati svoje vještine, uvođenje pristupa stručnom usavršavanju odozgo prema dolje može naići na otpor. Zato su **uzajamno učenje, dijeljenje dobre prakse i stvaranje mreža** djelotvorni alati za promicanje dostupnog stručnog usavršavanja i unapređenja vještina te osnaživanja.

Ako želite znati više

Digitalne kompetencije za nastavnike <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcompedu>

Akcijski plan za digitalno obrazovanje: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=COM:2018:22:FIN>

Radna skupina za promicanje građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, tolerancije i nediskriminacije putem obrazovanja

Cilj je predmetne radne skupine promicati uzajamno učenje i olakšati razmjenu dobre prakse u pogledu četiriju tema obuhvaćenih Pariškom deklaracijom:

1. povećanje **kritičkog mišljenja i medijske pismenosti** kako bi se razvila otpornost na sve oblike diskriminacije i indoktrinacije;
2. osiguravanje da djeca i mladi steknu **društvene i građanske kompetencije**;
3. **poticanje obrazovanja djece** i mladih **u nepovoljnom položaju** i suzbijanje diskriminacije;
4. **promicanje međukulturnog dijaloga putem svih oblika učenja.**

Radna se skupina, među ostalim, bavila sljedećim ključnim temama:

- povećanje medijske pismenosti i kritičkog mišljenja kako bi se spriječila nasilna radikalizacija
- politike za promicanje društvenih i građanskih kompetencija
- uključivo obrazovanje kao najdjelotvorniji način za sprečavanje socijalne isključenosti u današnjem raznolikom društvu
- suzbijanje i sprečavanje diskriminacije i segregacije u obrazovanju
- međukulturni dijalog kao alat za razmatranje pitanja migracije, izbjeglica i tražitelja azila u obrazovnim kontekstima.

Glavni su rezultati radne skupine sljedeći:

- **internetska zbirka dobre prakse u obrazovanju i stručnom usavršavanju** oblikovateljima politike, obrazovnim djelatnicima i drugim dionicima u području obrazovanja omogućuje pregled inovativne, poticajne i uspješne prakse iz cijele Europe povezane s temama iz Pariške deklaracije
- iz **elemenata za okvir politike** proizlaze konkretne i operativne preporuke kojima se oblikovatelje politike i obrazovne djelatnike podupire u preispitivanju obrazovnih sustava i sustava stručnog usavršavanja radi poticanja pravednosti i uključivosti tako što će se uzeti u obzir potrebe svih učenika, promicati razumijevanje i odgovornost u pogledu zajedničkih europskih vrijednosti te poboljšati stjecanje društvenih i građanskih kompetencija; okvir je podijeljen na šest područja politike i sadržava glosar u prilogu
- **Preporuka Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja**⁷ potaknuta je radom i rezultatima predmetne radne skupine. U Preporuci se navode načini na koje obrazovanje može pomoći mladima u razumijevanju i poštovanju zajedničkih vrijednosti iz članka 2. Ugovora o Europskoj uniji. Cilj je promicati kvalitetno obrazovanje za sve učenike i europsku dimenziju poučavanja kako bi djeca bila svjesna društvenog, kulturnog i

⁷ Preporuka Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja – COM (2018/C 195/01).

povijesnog jedinstva i raznolikosti Unije i njezinih država članica.

Više pojedinosti

Rad na uključivom obrazovanju

Tijekom posljednjih nekoliko godina u brojnim je europskim zemljama došlo do porasta nacionalizma, populizma i ksenofobije. U tom je kontekstu sve važniji i složeniji problem kako osigurati da sva djeca i mladi postanu odgovorni, otvoreni i aktivni članovi raznolikog društva. Radna skupina već više od dvije godine utvrđuje i dijeli dobru praksu za uključivije obrazovno okruženje te istražuje teme kao što su: kako pripremiti nastavnike da djeluju kao posrednici u otvorenim i ponekad kontroverznim raspravama u učionici; kako uključiti roditelje i civilno društvo u stvaranje pristupa na razini cijele škole ili kako povećati medijsku pismenost i kritičko mišljenje da bi se suzbilo širenje lažnih informacija i pomoglo razumijevanju među kulturama.

Ključne poruke u pogledu politike

- Kako bi **učenici postali odgovorni i aktivni građani**, u ciljevima i sadržajima učenja trebalo bi isticati stjecanje društvenih, građanskih i međukulturnih kompetencija⁸ te razviti razumijevanje i odgovornost u pogledu zajedničkih europskih vrijednosti.
- **Nužno je podupirati razvoj ključnih kompetencija za nastavnike**, uključujući: svijest o važnosti zajedničkih vrijednosti i tome kako se one prenose; primjenu uključivih pedagoških pristupa; prepoznavanje i izbjegavanje stereotipa i diskriminacije; povećanje kulturne svijesti; promišljanje o kontroverznim pitanjima; poučavanje jezika na kojem se održava nastava kao stranog jezika; upotrebu novih medija radi potpore uključivosti; razvoj društvenih i građanskih kompetencija; djelotvornu integraciju nedavno pristiglih migranata/izbjeglica te pružanje potpore učenicima s posebnim obrazovnim potrebama.
- Ključno je **razviti kulturu uključivosti u školama**, u okviru koje se cijeni raznolikost, potiču talenti svih učenika i jača osjećaj pripadnosti školskoj zajednici na temelju demokratskih vrijednosti i povjerenja.
- **Obrazovne ustanove trebale bi postati sastavni dio lokalne zajednice** i pomoći u poticanju bliže suradnje s civilnim društvom, organizacijama mladih, lokalnim tijelima i poslovnim sektorom. Za to je potrebna jasna strategija s odgovarajućim mehanizmom provedbe razvijenim na lokalnoj razini, posebno usmjerena na uključivanje obitelji iz svih zajednica.
- **Mehanizmi financiranja trebali bi uključivati mehanizme naknade i poticaja kojima bi se promicala pravednost** i nagrađivala pedagoška dodana vrijednost. Djelotvorna upotreba financijskih sredstava jednako je važna kao razina financiranja.

Ako želite znati više

[Preporuka Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja](#)

⁸ Kako je utvrđeno u Preporuci Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, dostupnoj na: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>